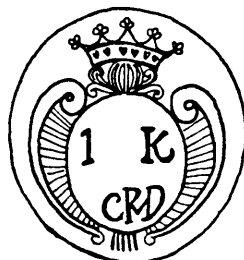

Kopcsay János (1745-1814) életrajzáról

Kopcsay János 1745-ben született a Sáros megyes Alsómirosón⁸ jobbágy-család sarjaként. A makovicai uradalom területén fekvő község ruszin jellegéről a *Lexicon locorum* szól. A *Szelepcsényiek* felszabadított jobbágyaként, manumissusaként kezdett el tanulni. Latin stúdiumokat *Kassán* végzett, teológiai tanulmányokat pedig a bécsi *Pázmáneumban* folytatott⁹. 1771-es felszentelését követően három évig a Szabolcs megyei *Újfehértón* tevékenykedett. Ezt követően a „theológiai könyvtárhoz és a munkácsi iskolához hivattatott és előléptetett”, ahol dogmatika - moralist tanított¹⁰. 1777-ben, amikor a hajdúdorogiak a „*magyar nyelvben jól jártas parochust*” kerestek, a sok jelentkező közül reá esett a választás¹¹. Három hónap híján 16 esztendeig működött *Dorogon*. 1793-ban anyagi természetű okok miatt összekülönbözött a város vezetésével és *Nagylucskára* helyezték át. Egészségügyi okok miatt a következő évben *Nagyszőlőstre* került. Egy folyamodványában leírja, hogy Nagylucskán és Nagyszőlősen iskolák és tanító hiányában tanított is¹². 1796-ban Sátoraljaújhelyre kerül, ahol 1801-ig papskodott.¹³ 1801-től 1814-ben bekövetkezett haláláig *Ungváron* élt, tanított. 1801-1802-ben az ungvári szeminárium viceprefektusa volt.

1787

1793

⁸ ČSFR-Nižný Mirošov

⁹ HPL Fasc. 9. No 52. 1789.

¹⁰ HPL Fasc. 12. No 10. 1795.

¹¹ HPL. Fasc. 12. No 10. 1795.

¹² HPL. Fasc. 12. No 10. 1795.

¹³ Sátoraljaújhelyi működésének egy vonatkozásáról ld. **Hodinka A.**: Koptsay János kanonok sátoraljaújhelyi esperes-parochus összetűzése Bacsinszky püspökkel 1799-ben. *Görögkatolikus Szemle* 13. évf. 1912. 6 sz. 2; 7 sz. 2-3; 9 sz. 2-3.

Kopcsay János esperes pecsétnyomata.

Siquidem in Oppido Hajdusági Dorog, ab antiquo duobus Parochiis fuerunt, altera Hungarorum Ruthenorum altera Valachorum. Ex eo positionem, quia duae Parochiae coniunctae erant: nunc vero iam a longo tempore Hungarorum Ruthenorum Valachorum esse. Sed Valachorum autem parochia locis melioribus et abundantius est, et haec Parochia in unam coniungeretur sequentibus ex rationibus.

19. Benigno Pontificum Inimatum Gregorii Decimi Romani Pontificis de dato 1772. S. Romani 1782. An. 1789. Concilio Romano Provincialium in Diocesi Hungaricaensi Constitutionem novam introduendam incipiens simul incipit ut Parochia Valachorum sibi invicem coniungeretur: ex qua conjunctione electus cura Hungarorum concubitus rursus praevidetur. Cum ergo electus electus coniungi iubetur melius magis

22. Coniunctionem hanc videret, uno eorum unita. Cirillina. Cirillina ac Rutheni, nec non ita nota? rursus veniunt. Etiam cum quid Hungarorum Ruthenorum et Valachorum in Dorog. Haec rursus Hungarorum Ruthenorum. Quis in, vobis. usus est in Coniuncta rursus in: ut in Cirillis, et coniunctio dem et eximendis Confessionibus, ac providendis Mercedibus, rursus autem Ruthenorum et Valachorum usus est. Etiam in peragendis Parochiis Cirillis, sed in Parochia esse Ruthenorum Valachorum: dum Valachorum Ruthenorum Capellanum servare potest, ac debet, qui Capellanus?

Részlet Kopcsay Jánosnak a dorogi parochiákra vonatkozó reflexioiból

Tipikus képviselője a Szabolcs megyében és a Hajdúságban a XVIII. században tevékenykedett ruszin származású papoknak. A hajdúdorogi parochiák 1782-ben felmerült egyesítése kapcsán feljegyzi, hogy az egyesítést a hely egysége, a communitas a rítus azonossága, s nem különben a két egyházközség hívei által beszélt nyelv identitása indokolja, ugyanis mindkét dorogi egyházközségben a magyar nyelv divatozik, egyedül ez használatos a lakosok közötti beszédben, a prédikációkban, a gyónás során, a haldoklók ellátásában. A rutén és a román nyelv csak az isteni szolgálatok, a liturgia során használtatik...¹⁴ A HPL-ben három nyelven (magyar, latin, rutén) közel kétszáz hivatalos irat tanúskodik tevékenységéről. Ugyanitt két latin nyelvű teológiai-filozófiai dolgozata is fennmaradt, mindkettőben a keleti és nyugati kereszténység és egyház viszonyát, tanait, eltérő és közös vonásait vizsgálja.¹⁵ Kopcsay személye azáltal is figyelemre méltó, hogy személyes kapcsolatok fűzték a legnagyobb bácskai ruszin községhez, Bácskeresztúrhoz, ahol fivére működött. Kopcsay János beírta nevét a ruszin írásbeliség történetébe is. Cirill betűs esperesi körlevelei az orosz nyelv kárpátaljai változatában íródtak. A bécsi Pázmáneumban készülve hivatására ott megismerkedett az orosz nyelvtudomány eredményeivel is, irataiban kimutatható Lomonoszov orosz nyelvtanának hatása.¹⁶

¹⁴ Vö. HPL. Fasc. 6. № 24. 1783; HPL. Fasc. 7. № 29. 1783.

¹⁵ Vö. HPL. Fasc. 11. № 21; HPL. Fasc. 11. № 23.

¹⁶ Vö. Удвари I.: К вопросу о влиянии русских грамматик на карпатско-украинскую (русинскую) письменность XVIII-го века. На материале гайдудорожских официально-деловых документов Иоанна Копчая. Studia Russica VIII. Вр. 1985. 195-263.